

KVALITETSREDOVISNING 2006 FÖRSKOLA, FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, SKOLBARNOMSORG OCH SÄRSKOLA

Inledning

Stockholms stad ska enligt den statliga förordningen om kvalitetsredovisning upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning senast den 1 maj 2007 för kalenderåret 2006. Stadens redovisning bygger på skolornas och förskolornas kvalitetsredovisningar och andra uppgifter som är väsentliga för uppföljning och utvärdering.

Kvalitetsredovisningen är en del av förskolornas och skolornas verksamhetsberättelse. Skolornas och förskolornas redovisar resultaten av sin analys med att uppnå målen i styrdokumentet inom områdena lärande och kunskap, stadens förskole- och skolplan samt budget. Analysresultaten ligger sedan till grund för revideringar av enheternas handlingsplaner, förändringar av arbetssätt och förbättrad uppföljning av kunskapsmålen.

Underlag för rapporten är främst förskolornas och skolornas kvalitetsredovisningar samt Enskede-Årstas verksamhetsplan för 2007.

Sammanfattande bedömning

Under året har både förskolor och skolor haft fokus på språk- och matematikutveckling, trygghetsskapande åtgärder, värdegrund och kommunikation. Alla verksamheter har arbetat med pedagogisk dokumentation, bland annat att utveckla individuella utvecklingsplaner som utgår från varje barns/elevs behov. Skolorna har reviderat kursplanerna och har tillsammans med eleverna diskuterat mål- och betygs-kriterier. Förskoleenheterna och skolorna har satsat på att vidareutveckla barnens/elevernas och föräldrarnas delaktighet i verksamheterna. De två skolor som saknat skol- och förvaltningsråd har startat sådana och barnråd har införts i samtliga stadsdelsområden. Förskolorna och skolorna har under året utvärderat och reviderat sin gemensamma handlingsplan för samvekan kring barnens övergång från förskola till skola.

Innevarande år kommer förskolor och skolor att ha fortsatt fokus på att vidareutveckla metoder för språkutveckling och matematik, arbeta med värdegrundsfrågor och se över formerna för barns, elevers och föräldrars inflytande. En inventering av antalet barn med annat modersmål genomförs för att kunna utveckla stödet i modersmål. Medarbetarna vid förskolorna kommer att få fortsatt utbildning om arbetssätt och metoder för barn i behov av särskilt stöd. Skriftliga omdömen kommer erbjudas från skolår 1. Skolorna kommer särskilt se över arbetsformerna för att ge eleverna möjlighet att vara delaktiga i planering och utvärdering i det dagliga arbetet i skolorna. Skolorna kommer ta fram en plan för det förebyggande elevhälsoarbetet.

Mål för förskolan / skolan

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet skola 2006 -2008

- Andelen elever som lämnar grundskolan och har uppnått kunskapsmålen ska öka.
- Alla elever i skolår F-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnomsorg.
- Öka integreringen mellan särskolan och övrig skolverksamhet.

Enskede-Årstas mål för skolan

- Andelen elever som lämnar grundskolan och har uppnått kunskapsmålen ska öka jämfört med 2005.
- Skolan ska utveckla undervisningen av matematik så att resultaten förbättras jämfört med 2005.
- Stöd till eleverna att välja rätt i de fortsatta studierna ska stärkas.
- Elevernas språkutveckling och läsförmåga ska främjas.
- Eleverna ska ha individuella utvecklingsplaner.
- Eleverna och föräldrarna ska erbjudas möjligheter till inflytande.
- Målen för utbildningen ska vara tydliga och förståeliga och vara kända av eleverna.
- Elevhälsan ska vara förebyggande och integreras i skolans alla verksamheter.
- Genusperspektivet och livskunskap ska genomsyra värdegrundsarbetet.
- Andelen inköpt ekologisk mat ska öka jämfört med 2005.
- Stöd till eleverna att välja rätt i de fortsatta studierna ska stärkas.
- Samarbetet vid övergången från förskola till skola ska vidareutvecklas.
- Skolorna ska öppnas upp för att bli ”skolan mitt i byn”.

Enskede-Årstas mål för särskolan

- Särskolans kursplaner ska vara kända för alla elever.
- Samarbetet mellan särskolan och grundskolan ska vidareutvecklas.

Enskede-Årstas mål för skolbarnomsorgen

- Skolbarnomsorgens lokaler ska integreras med skolans.
- Eleverna i skolår F-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnomsorg.
- Skolbarnomsorgens pedagogik och metodik ska utvecklas i nära samarbete med skolan.
- Eleverna 10-12 år ska erbjudas fritidsklubbar från och med hösten 2006.
- Fritidsklubbarna ska samverka med idrottsrörelsen och kulturskolan

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet förskola 2006 -2008

- Minska barngrupperna med i genomsnitt två barn per grupp under mandatperioden.

Enskede-Årstas mål för förskolan

- Barnomsorgsgarantin ska uppfyllas.

- Barngrupperna ska minska med två barn per avdelning under perioden 2003 till 2006 med bibehållen bemanning.
- Andelen inköpt ekologisk mat ska öka jämfört med 2005.
- Barnens språkutveckling och kommunikativa förmåga ska särskilt uppmärksammas.
- Barnens fysiska och psykiska hälsa ska främjas.
- Barnen och föräldrarna ska erbjudas möjligheter till inflytande.
- Barnens utveckling och lärande ska dokumenteras och kommuniceras.
- Ute- och innemiljön ska utformas så att barnens utveckling stimuleras.
- Barnens matematiska tänkande ska stärkas.
- Genusperspektivet ska genomsyra värdegrundsarbetet.
- Samarbetet vid övergången från förskola till skola ska vidareutvecklas.

Förutsättningar

Förskolans organisation

Förskolorna är indelade i fem enheter med koppling till närmaste kommunal skola. Områdena heter Dalen, Enskede gård, Stureby/Östberga samt Årsta 1 och Årsta 2. Det finns även tre familjedaghem som hör till förskoleområdet Dalen. Öppen förskola finns i Dalen, Stureby och i Östberga och allmän förskola finns i Stureby.

Förvaltningens förskoleområden och antal förskolor per stadsdel

Stadsdelar	Antal förskolor per stadsdel	Förskoleområden				
		Årsta 1	Årsta 2	Dalen	Enskede Gård	Stureby & Östberga
Årsta	14	4	10			
Johanneshov	3	2		1		
Dalen	4			4		
Gamla Enskede	1			1		
Enskede Gård	5				5	
Enskedefältet						
Stureby	7				3	4
Östberga	3					3
Antal förskolor per förskoleområde	37	6	10	6	8	7

Antalet kommunala förskolor har ökat från 32 till 37 (15 % ökning) mellan 2005 och 2006. Det är ett resultat av arbetet med att minska barngrupperna och klara barnomsorgsgarantin. Några av förskolorna har en specialinriktning, exempelvis musik, finska eller barn med funktionshinder.

Personal förskola

Förskoleområdena har en enhetschef och en till två biträdande enhetschefer.

Utvecklingen av personaltätheten i förskolan, åren 2000-2006

År	Antal barn	Antal anställda	Antal barn per anställd
2000	1 550	294	5,3
2001	1 518	276	5,5
2002	1 480	276	5,4
2003	1 419	285	5,0
2004	1 463	316	4,6
2005	1 553	353	4,4
2006	1 636	359	4,6

Antal barn per anställd har minskat med 0,7 barn från 5,3 till 4,6 mellan åren 2000 och 2006, vilket motsvarar en minskning om 13 %. En liten försämring har skett under 2006. Antal anställda är omräknat till heltidsanställda.

Utvecklingen av andel förskollärare i Enskede-Årsta åren 2000-2006

År	Antal förskollärare	Antal barn per förskollärare	Andel förskollärare
2000	136	11,4	46 %
2001	109	13,9	39 %
2002	106	14,0	38 %
2003	99	14,4	35 %
2004	109	13,4	35 %
2005	104	14,9	29 %
2006	109	15,0	30 %

Förskollärarna motsvarar 30 % av den pedagogiska personalen i Enskede-Årsta. Andelen har sjunkit med 16 procentenheter mellan åren 2000 och 2006. En förbättring om 1 % har skett sedan föregående år.

Barngruppstorlek

År	Antal barn	Antal grupper	Antal barn/grupp
2002			16,70
2003	1511	93	16,25
2004	1463	96	15,24
2005	1542	99	15,58
2006	1613	112	14,40

Målet med färre barn i barngrupperna har uppnåtts. Det genomsnittliga antalet barn per grupp har minskat med 16 % sedan 2002. Hälften av minskningen har skett det senaste året.

Skolans organisation

Enskede-Årsta har fyra F- 9 skolor; Årstaskolan, Enskedeskolan, Sturebyskolan och Nytorpsskolan. Tre skolor omfattar förskoleklass (F) till skolår 6, Östbergaskolan, Skanskvarnsskolan och Enskedefältets skola.

Skanskvarnsskolan och Nytorpsskolan har särskoleklasser. Skanskvarnsskolan har även klasser för funktionshindrade. Nytorpsskolan har en specialklass för romer, Roma kulturklass, där man undervisar halva dagen på romanés respektive svenska. Nytorpsskolan har profilklasser i idrott, Skanskvarnsskolan i musik och Sturebyskolan respektive Östbergaskolan har profilklasser i naturkunskap och matematik.

Måluppfyllelse

Normer och värden

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Värdegrundsarbetet

En viktig uppgift för förskoleverksamheten är att grundlägga och förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Alla förskoleenheter har under året arbetat aktivt med värdegrundsarbete. Genom ständigt återkommande diskussioner på avdelningsmöten, arbetsplatsträffar, planeringsdagar och i utvecklingssamtal om förhållningssätt, barnsyn, värdegrund, kommunikation och arbetsätt påverkar och stimulerar personalen aktivt barnen till demokratiska värderingar. På en enhet har man som mål att alla förskolornas värdegrundsdiskussioner ska resultera i nedskrivna värdegrundstankar för respektive förskola. Värdegrunden ska vara tydlig och förankrad i hela arbetslaget.

Genusperspektiv i förskolan

Förskolorna har under året arbetat med jämställdhetsprojektet Genusperspektiv i förskolan. Målet har varit att flickor och pojkar ska ha lika stort inflytande och utrymme i verksamheten. Att se olikheter som en tillgång är även det ett jämställdhetsarbete och

arbetssättet går hand i hand med genusarbetet. Föreläsningar på genustemat har riktats till föräldrar eftersom det är viktigt att det blir en parallellprocess för personal och föräldrar. Förskoleenheterna har skapat genusnätverk mellan sina förskolor.

Tillit och trygghet

Tillit och trygghet för det enskilda barnet är grunden för förskoleverksamheten och barnets vistelse på förskolan. Förskolorna lägger stor vikt vid att varje dag möta varje barn och få det att känna sig sett och bekräftat. Personalen berömmar och uppmuntrar barnen och stärker deras självkänsla och hjälper dem att få en positiv självbild. Personalen arbetar för att skapa förståelse hos barnen för alla människors lika värde. Pedagogerna uppmuntrar och stödjer varje barns rätt att uttrycka sin egen åsikt och sätter ord på och bejakar alla känslor så att barnens inlevelseförmåga och medvetenhet om sina egna och andras känslor stärks. Trygga barn är en bra grund för utveckling och lärande. Varje möte med barnet under dagen är en bekräftelse för barnet att det är sett.

Under året har för en grupp medarbetare på alla förskoleenheter påbörjat en utbildning på temat livskunskap. Syftet är att öka kompetensen hos pedagogerna och få metoder för det fortsatta arbetet med att främja barnens psykiska och fysiska hälsa.

En förskoleenhet arbetar med en observationsmodell som heter RUS – Relations-utvecklingsschema. Observation enligt RUS görs för varje barn vid tre tillfällen under året. RUS ger personalen en ständigt aktuell överblick över det enskilda barnet och barngruppen, ett underlag för hur arbetet ska läggas upp. För att få systematik i utvecklingssamtalen använder förskolorna sig av ett utarbetat dokument som föräldrarna får före samtalet. Samtalet sker i dialog mellan föräldrar och ansvarig pedagog kring barnets utveckling och lärande. På avdelningarnas föräldramöten presenteras förskoleenhetens åtaganden och avdelningens arbetssätt. Arbetssätten är dokumenterade i avdelningens verksamhetsplan som delas ut till föräldrarna och diskuteras. På föräldramötet presenteras även förskolerådets funktion och möjligheter och representanter väljs. En föräldrarepresentant per förskoleenhet ingår i förvaltningens gemensamma förskole- och skolråd. Skriftlig information till föräldrarna följs upp i det dagliga mötet. Tolk används på pedagogs eller förälders initiativ och viss information översätts.

Omsorg om miljön

Förskolans miljöarbete har under de senare åren fokuserat mer och mer på det kompetenta barnets möjligheter att utvecklas. Inom- och utomhusmiljön ska stimulera till lek och egna val, och pedagogerna arbetar aktivt med att förnya miljön efter barngruppernas önskemål och behov. Möbler och material i barnhöjd gör att materialet blir synligt och lätt åtkomligt för barnen. Förskolorna erbjuder ett varierat material som ger barnen tillfälle att använda alla sina sinnen, lockar dem att upptäcka och undersöka och ger dem möjlighet att förstå innebörden i olika begrepp och öka sin förståelse av omvärlden.

Barn i behov av extra stöd

För barn som behöver hjälp och stöd för sin utveckling upprättas i samarbete med berörda föräldrar ett åtgärdsprogram på kort och lång sikt. Stödet kan vara till exempel språkträning individuellt eller i mindre grupp, rörelseträning eller ett riktat lektöd. Modersmålsträning integreras i verksamheten. Förskolorna har återkommande samtal med föräldrarna där man gemensamt går igenom vilka framsteg barnet gör och vad man

tillsammans behöver arbeta vidare med, både på förskolan och i hemmet.Handledning från till exempel förskolepsykolog, special- respektive talpedagog har upplevts som mycket givande av berörd personal.

Skola

Värdegrund

- Normer och värdegrund har under året varit ett av skolornas utvecklingsområden. En grupp pedagoger har ingått i en utvecklingsgrupp kring värdegrundsfrågor.
- Skolorna har under året arbetat med att upprätta likabehandlingsplaner.
- Jämställdhetsarbete. Skolorna har på olika sätt uppmärksammat genusfrågan, bland annat genom utbildningssatsningar.

Livskunskap

- Skolorna har haft fokus på livskunskap under året och har schemalagt ämnet.
- Satsningar har gjorts för att pilotutbilda personal i ämnet livskunskap.
- Litteratur om ämnet har köpts in.

Elever i behov av särskilt stöd

- Flera skolor har uppnått målet att upprätta åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd.

Elevhälsa

- En handlingsplan för elevhälsoarbetet har upprättats.
- Arbetet med elevhälsa har setts över
- Elevernas intresse för idrott och hälsa har särskilt uppmuntrats, skolorna har till exempel anordnat sim- och hälsoveckor.
- Skolorna har sett över användningen av sötade produkter till mellanmål och lunch.

Antimobbning

- Skolornas antimobbnings/trygghetsplaner har uppdaterats.
- Skolorna har trygghetsgrupper som representeras av olika personalkategorier.
- Skolorna har kamratstödjare, vars uppgift är att uppmärksamma mobbning, kränkning och annat oacceptabelt beteende som de vuxna på skolan inte ser samt vara goda kamrater till någon som är utsatt. De får handledning och utbildning

Elevernas arbetsmiljö

- Kontinuerliga skyddsronder och elevernas arbetsmiljö tas upp på skol- och elevrådet.
- Den fysiska arbetsmiljön har förbättrats.
- Eleverna tar upp frågor om arbetsmiljön i klassråden som senare förs upp till elevråden. Elevråden har representanter som sitter med i förvaltningsrådet där dessa frågor känns viktiga.
- Elevskyddsombud har valts.
- Genom ett empatiskt förhållningssätt och kontinuerlig dialog upprätthåller lärarna en god arbetsmiljö i vardagen.

- Trivselregler finns formulerade och uppsatta i varje klassrum och i elevutrymmen

En skola har under året sett över schemaläggningen så att håltimmar kan undvikas och att matrasterna blivit bättre fördelade för att minska kötiderna. Antalet prov och redovisningar har setts över så att elevernas arbetsbelastning kan minskas. En skola har startat en utvecklingsgrupp för att arbeta med en översyn av elevhälsoarbetet. En skolas speciallärare har på en del av sin tjänst ett särskilt uppdrag att fungera som en samtalspartner till elever som på något sätt behöver en vuxen att prata med.

Frånvaro

Alla skolor har väl förankrade system för att registrera elevers frånvaro. Flera av skolorna har web-baserad elevfrånvarorapportering. Vid behov tas kontakt med föräldrar och beslut tas om olika typer av insatser (se skolsköterska och elevhälsoteam) om ansvariga pedagoger uppmärksammar och oroas över att en elev börjar få för stor frånvaro. Skolans förfaringsätt är då oftast att kalla till ett elevhälsomöte där berörda pedagoger träffar elevhälsoteamet för att få klarhet i vilka orsaksfaktorer som resulterat i elevens frånvaro. Oftast resulterar detta i att skolan kallar föräldrarna till en elevhälsokonferens där föräldrar möter berörda pedagoger och skolans elevhälsoteam för att diskutera frånvaron. Om inte skolan tillsammans med föräldrarna lyckas finna förbättringsalternativ som leder till minskad skolfrånvaro kontaktas skolresursteamet. Finns minsta misstanke att ett barn far illa i sin hemmiljö informerar skolläningen omgående detta till socialtjänsten. Kontakterna med Barn och ungdomspsykiatri och socialtjänsten har förbättrats då rektor deltar i de så kallade BUS-mötena.

Analys och resultat

Förskola

Diskussioner och arbete med värdegrund, förhållningssätt, barnsyn, kommunikation och arbetssätt har fått förnyad kraft i och med att förskolorna har haft i uppdrag att upprätta en likabehandlingsplan. I genusarbetet anser personalen att de blir bättre och bättre på att bemöta flickor och pojkar lika samt att ge dem lika stort inflytande och utrymme i verksamheten. Värdegrundsarbetet måste ständigt diskuteras och utvecklas, att fortsätta att fördjupa det pedagogiska arbetet inom dessa områden är angeläget. Extra tyngd kommer att läggas på livskunskap (genus, normer och värden) och pedagogisk dokumentation under 2007.

Det finns en stor medvetenhet bland personalen och en professionell inställning till betydelsen av förhållningssätt till varandra och till barnen. På de olika mötena delar pedagogerna med sig och lär av varandra så att kvaliteten på den pedagogiska verksamheten höjs och sprids på enheterna. Personalen anser att de är goda förebilder för barnen, att de är glada och positiva och vänliga i bemötandet av barn, föräldrar och varandra. De anser även att de ser och för en dialog med varje barn varje dag.

Betydelsen av invänjningen har tydliggjorts. Trygga barn är en grund för utveckling och lärande. Under inskolningen skapas förtroendet mellan hem och förskola.

Utifrån förskoleenheternas uppföljningar av vad föräldrarna tycker om verksamheten konstateras att barn och föräldrar generellt är trygga och nöjda med verksamheterna.

För att förskolan ska fortsätta att utvecklas måste dialogen och samarbetet med föräldrarna utökas ytterligare. Utveckling och samordning av utvecklingsplanerna mellan förskolorna har påbörjats.

Barn i behov av särskilt stöd ges med stöd av pedagogen, samma utrymme och lika möjligheter att delta i aktiviteter som övriga barn i verksamheten. Modersmålsstöd integreras i verksamheten, så att pedagogen deltar i de naturliga/ planerade aktiviteter.

Förskolemiljön har under året på flera förskolor utvecklats till att vara mer pedagogiskt stimulerande, men arbetet med att utveckla inom- och utomhusmiljön för att stödja barnens utveckling till mer självständiga, problemlösande individer måste fortsätta.

Skola

Normer och värdegrund har under året varit ett av skolornas utvecklingsområden. Pedagogerna har arbetat med värdegrundsfrågor och de har upprättat likabehandlingsplaner. Under året har det varit stort fokus på genus- och jämställdhetsarbete.

Skolorna redovisar att det gemensamma uppdraget att arbeta med trygghet, normer och värden på enheterna utförs väl av medarbetarna. I detta arbete fungerar elevhälsoteamet och antimobbingsgrupper som en motor. Alla klasser arbetar med livskunskap antingen schemalagt eller insprängt i undervisningen. Det finns en inarbetad rastverksamhet och ett kamratstödsystem. Under året har åtgärdsprogram upprättats för alla elever i behov av särskilt stöd.

De trygghetsskapande insatserna fungerar överlag bra, det ger elevernas enkätsvar vad gäller trivsel och trygghet besked om. Även skolverket, som har gjort inspektion på skolorna, bekräftar att det råder lugn på skolorna och att eleverna känner sig trygga. Naturligtvis ser det olika ut i olika klasser och grupper, beroende på olika faktorer. Ett målinriktat, kontinuerligt arbete med livskunskap verkar dock vara en framgångsfaktor.

Men skolorna har inte nått ända fram. På en av skolorna understryker ledningen att genomslagskraften av satsningen på livskunskap inte har fått den förväntade effekten. En annan skola betonar att deras utvecklingsområde är elevhälsoteamet och strukturerna för elevhälsoarbetet (inklusive dokumentationen). De konstaterar att elevernas arbetsmiljö måste förbättras med att göra eleverna delaktiga i miljöarbetet, men också så att arbetsmiljön görs till stöd och inspiration för lärandet. En tredje skola understryker att de måste utveckla trygghetsgruppen och kamratstödjarfunktionen. De har inte blivit de ”levande” funktioner man räknat med, det vill säga att de står för ett synsätt på hur man ska vara i skolan och fungerar som lysande varumärken för trygghet.

Maten är viktig för elevernas hälsa. Det finns en stor medvetenhet om matens betydelse i skolköken. Personalen arbetar för näringsriktig och varierad kost och användningen av socker har minskat. På flera av skolorna har man sett över schemalagningen i matsalen för att minska stressen för eleverna.

Bedömningsgrunder

Förskola

Förskolorna får information och kan stämma av sitt arbete och resultat genom utvecklingssamtal en gång per termin. Pedagogerna har återkommande verksamhetsuppföljning samt diskussioner om förhållningssätt, värdegrund och metodutveckling på avdelningsmöten, arbetsplatsträffar, planeringsdagar och pedagogiska forum. Förskolorna använder sig av föräldraenkäter och på några förskolor använder man sig av barnintervjuer. En förskoleenhet arbetar med utvecklingsschema. En av förskoleenheterna har haft förskoleinspektion under året.

Skola

Axplock från skolornas bedömningsgrunder

- Samtal enskilt och i grupp med personal kring värdegrundsfrågor
- Samtal och intervjuer med elever och föräldrar
- Utvärderingar i klasserna
- Utvecklingssamtalen
- Observationer
- Avstämning med elevhälsoteamet och antimobbningssteamet
- Samtal med arbetslagen på arbetsplatsträffar
- Drogvaneundersökning skolår 9
- Skolinspektörernas rapport
- Stadens brukarenkät.

Åtgärder för utveckling

Förskola

- Knyta ihop arbetet med likabehandlingsplanen.
- Fortsätta arbetet med genusprojektet enligt handlingsplanen.
- Fortsätta arbetet med värdegrundsarbetet.
- Fortsätta arbeta med forum för internt utbyte och fortbildning och diskussion i arbetslagen om prioriteringar av arbetssätt och förhållningssätt utifrån det uppdrag förskolorna har.
- Låta deltagarna från utbildningen om "Livskunskap" delge sina erfarenheter till övrig personal.
- Utveckla de individuella utvecklingsplanerna.
- Analysera förväntningar och utveckla arbetsmetoder för dialog med föräldrar med annan kulturell bakgrund.

Skola

Skolorna kommer att fortsätta arbetet med normer och värden, Några axplock från skolornas redovisning:

- Kontinuerligt uppdatera värdegrundsarbetet.
- Kompetensen hos lärarna behöver fördjupas för att öka effekterna av arbetet med livskunskap.
- Se över arbetsmiljön.
- Fortsätta kompetensutveckling av antimobbningssteamet.
- Se över skolans trivselregler (ABC), så att de blir mer kopplade till de nya kraven på återinförande av så kallade ordningsregler.
- Föreläsningar om trakasserier på sms, mms och mail kommer att anordnas

- Innehållet i trygghetsplanen aktualiseras och rutinerna ses över.
- Schemalaggningsen i matsalen måste förbättras med tanke på stressen för eleverna.
- Pedagogerna får kompetensutveckling i hur åtgärdsprogram ska skrivas och vad de bör innehålla.
- Upprätta en utvärderingsplan.
- Förtydliga och ompröva regler och rutiner för vad som gäller för sen ankomst samt hög frånvaro
- Ägna mer tid åt att analysera vad det finns för framgångsfaktorer som gör att skolan lyckas så bra och även i framtiden kommer att göra det.
- Rekonstruera elevhälsoorganisationen.
- Utveckla elevdokumentationen i ett F-9-perspektiv.

Lärande och utveckling

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Varje barns utveckling

Varje barn får utvecklas efter sina egna förutsättningar. Förskolorna erbjuder stimulans och utmaningar. Pedagogerna arbetar med att aktivt utveckla barnens självständighet, identitet, trygghet, nyfikenhet och lust för att stärka självkänsla och utveckla social kompetens. Vidare erbjuds barnen att utveckla sin skapande förmåga. Vid val av projekt ligger barnens intressen och tankar till grund. För de barn som är i behov av särskilt stöd upprättas handlingsplaner.

Språk

Pedagogerna arbetar med att stimulera barnens språkutveckling, det går som en röd tråd genom personalens sätt att bemöta barnen. Personalen skapar tillfällen till samtal med det enskilda barnet och barn i grupp under dagen. De använder ett vårdat språk och sätter i samtal med barnen ord på det som händer i verksamheten, för att öka barnens ordförråd och deras begreppsbildning. Pedagogerna lyssnar med intresse till barnen och uppmuntrar dem att uttrycka känslor, tankar och upplevelser. Barnen erbjuds sagostunder, teaterbesök, drama- och rörelselek, bild och form, samtal och berättelser och samlingar med sånger, rim och ramsor. Pedagogerna hjälper barnen att utveckla roll- och konstruktionslek genom att stimulera med material och frågeställningar, samt delta i leken på barnens villkor. Förskolorna samarbetar med stadsdelsförvaltningen resurs ”Språk- och Lek”, där det finns tillgång till tal- och resurspedagog.

En av förskoleenheterna tar tillvara sin stora etniska mångfald bland medarbetarna och använder deras specialkompetens inom språk och kultur. En annan enhet har under året inventerat behovet av modersmålsstöd på enhetens förskolor. I det språknätverk som bildats har man ”byggt” en språklåda till varje förskola innehållande språkträningsmaterial.

Matematik

Matematiken är språkbefrämjande. Barnens vardag är fylld med matematiska utmaningar och personalen arbetar för att synliggöra dessa. Problemlösningar gynnar logiskt tänkande och kreativitet, där samtalen kring problemen får en framträdande roll. Vid olika situationer under dagen, såsom av- och påklädning, matsituationer och samlingar uppmärksammas barnen på de matematiska begreppen och lockas till utvecklande resonemang.

Inom- och utomhusmiljö

Inom- och utomhusmiljön används för att stimulera till lek och egna val, och förskolorna försöker ständigt utveckla miljön. Materialet ska vara lättåtkomligt och möjliggöra barnens egna val.

Dokumentation

I det pedagogiska arbetet ligger fokus på observation, dokumentation och reflektion. Dokumentationsarbete ska spegla barnets dag på förskolan, till exempel fotografier, kalender, månadsblad, matsedel och så vidare. Pedagogisk dokumentation lyfter fram barnet och pedagogen är medkonstruktör, där lärandeprocessen dokumenteras. Pedagogisk dokumentation är ett sätt att få syn på barns utveckling och lärande och att utveckla verksamheten därefter. Det synliggör verksamheten för föräldrar och barn.

Vidareutbildning

Under året har flera förskoleenheter startat pedagogiska nätverksgrupper inom följande målområden: språk, matematik, genus, livskunskap och pedagogisk dokumentation. Många pedagoger har under året deltagit i kompetensutveckling inom språkutveckling och matematik. På ett förskolområde blir tre medarbetare klara med sin barnskötarutbildning våren 2007.

Skola

Skolorna har kompetent och välutbildad personal inom både skola och barnomsorg. Stora kompetensutvecklingsinsatser har genomförts under 2006 framförallt genom de utbildningar som finansierats av kompetensfonden.

Språkutveckling har varit ett strategiskt utvecklingsområde under året. Skolorna har haft olika språkutvecklingsprojekt. Vad beträffar matematikundervisningen har skolorna i viss utsträckning använt sig av matematikverkstaden och i flera fall arbetat mer experimentellt och undersökande. Diagnoser av olika typ genomförs kontinuerligt i kärnämnen. Skolorna testar till exempel eleverna med läsutvecklingsschema kontinuerligt. Skolverkets inspektörer menar att de sett flera goda exempel på hur lärare använder sig av olika metoder för att främja olika lärstilar.

Alla medarbetare har ett gemensamt uppdrag att tydliggöra målen för eleverna. Elevernas resultat används i självvärderings, utvecklings- och förändringsarbete. Varje elev har en individuell utvecklingsplan. Varje elev har en mentor som ansvarar för och följer upp helheten för varje elev. Utvecklingssamtal förekommer en gång per termin. Vid utvecklingssamtalen deltar elev och vårdnadshavare tillsammans med mentor. På skolan använder lärarna individuella utvecklingsplaner för att följa upp elevernas utveckling. Det arbetet har intensifierats om eleven inte har uppnått målen. Då upprättas ett åtgärdsprogram i samarbete med elev och vårdnadshavare. Elever som har behov av extra stöd får det bland annat genom skolornas specialpedagoger.

I särskolan arbetar eleverna enligt särskolan kursplaner, men har en individuell plan som grund för varje elevs utveckling. Återkoppling till eleverna och vårdnadshavare sker, förutom i utvecklingssamtal, dagligen genom dokumentation i en loggbok som följer eleven mellan hemmet och skolan. För att alla elever ska ges möjligheter till att hitta sitt sätt att lära använder sig lärarna av ett varierat arbetssätt där stimulans av olika sinnen används. Eleverna ges möjlighet att se, lyssna och prova.

Analys och resultat

Förskola

Ett utforskande arbetssätt och pedagogisk dokumentation

Förskoleenheterna har en fungerande struktur med förankrade uppföljningsmetoder så att de kan följa barnets utveckling på förskolan. Under året har enheterna utvecklat och förbättrat förskolornas pedagogiska dokumentation ytterligare. Mer användning av digitalkamera och IT har införts.

Den pedagogiska dokumentationen används för att synliggöra barnets utveckling och lärande för föräldrar, barnet och pedagogen. Det är ett utmärkt underlag vid de regelbundna utvecklingssamtalen och vid upprättandet av barnets individuella utvecklingsplan, som skrivs i samråd med förälder. Pedagogerna följer barnets läroprocess genom dokumentation av aktiviteten/skapandet. Varje barn har en egen portfolio som speglar barnets utveckling och styrkor. I dialog med barnet visar pedagogerna på barnets kompetens. Portfolion kan bidra till att ge barnet en god självkänsla och starkt självförtroende, genom att se sitt eget lärande och sin utveckling.

Dokumentationen i bild och text samlas i barnets pärm, som följer barnet genom förskolan och överlämnas till skolan.

En förskoleenhet använder sig av relationsutvecklingsschema. RUS görs för varje barn vid tre tillfällen under året. Det ger en ständigt aktuell överblick över det enskilda barnet och barngruppen. Pedagogerna får information om hur de ska lägga upp arbete med det enskilda barnet för att stödja dem i deras utveckling. Alla förskolor använder samma enkätunderlag, vilket möjliggör jämförelser mellan förskolorna. Föräldrarna får påståenden med svarsalternativ samt möjlighet att kommentera. Flera enheter arbetar med barnintervjuer med de äldre barnen och svaren används för att förändra rutiner, teman och pedagogisk miljö.

Analys av språket sker återkommande under året i samarbete med språkpedagog för de barn som har ett annat modersmål än svenska.

Trygga barn är en grund för utveckling och lärande

Barnets utveckling och lärande är det område som de allra flesta som väljer att arbeta i förskola tycker är både roligt och lätt att arbeta med. I förskolornas verksamhetsplaner anges utförligt de arbetssätt som används. Pedagogerna arbetar med utmaningen att se det kompetenta barnet och är generösa med beröm. Arbetssättet bygger på att varje barn är en viktig person som är bra som den är. Trygghet, värme, närhet och omtanke genomsyrar verksamheten. Pedagogerna arbetar på ett målmedvetet sätt med relationer mellan de vuxna och barnet och stödjer barnets relationer med sina kamrater. Leken är viktig, det är barnets naturliga sätt för lärande och utveckling.

Förskolorna har bra och roliga metoder för att stimulera barnets språkutveckling. Barnkulturaktiviteter, som till exempel dockan som pedagogiskt hjälpmedel, organiserad dramalek, rim och ramsor, sång och dans är exempel på utmärkta sätt att på ett kreativt och roligt sätt stärka barnets språk, matematiska förmåga, empati, sociala kompetens med mera.

Föräldrarnas delaktighet i upprättandet av barnets utvecklingsplan främjar samverkan och är betydelsefullt för barnets, trivsel, utveckling och lärande. Planer för det enskilda barnet utarbetas i samråd med berörda föräldrar, vid utvecklingssamtalen, som erbjuds varje termin, eller vid behov. Där diskuteras även de uppnådda resultaten, och den fortsatta strategin avseende barnets plan. Införandet av barnråd har varit utvecklande och har stärkt flera av barnen.

Utbildning

Flera förskollärare har genomfört högskolekurser i pedagogisk dokumentation och arbete med utforskande arbetssätt. Personal har fått utbildning i språk- och lekstimulerande arbetssätt inom förvaltningens Språk- och lekbank samt externt för att utöka kompetensen för att till exempel hitta metoder till stöd för tvåspråkiga barn. Det matematiska tänkandet har utvecklats på förskolorna. På en enhet har tre pedagoger har under 2006 vidareutbildats i matte för förskolebarn.

Skola

I de yngre åldrarna arbetar lärarna med uppföljning av läsutvecklingsschemat (LUS) som ett redskap för att finna de elever som behöver extra stödinsatser i sin läsutveckling. Lärarna i de äldre åldrarna använder sig inte i så stor utsträckning av LUS för sin bedömning.

Matematikundervisningen har utvecklats mot ett mer vardagligt innehåll under läsåret. Flera skolor har byggt upp matematikverkstäder. Skolorna konstaterar att matematikverkstaden är värdefull, men att former för användning behöver utvecklas. En annan kommentar kring matematikverkstäderna är att det finns ett behov av att förändra elevens syn på undervisning. Många elever har en syn på skola och undervisning där boken om kvantitet är viktigare och värdefullare än att undersöka och experimentera. Många elever ser inte värdet med att arbeta med matematik i verkstaden utan föredrar att räkna tal i matematikboken.

All undervisning och verksamhet har inte alltid organiserats utifrån varje elevs språknivå. Flera skolor påpekar att det saknas ett medvetet arbetssätt utifrån att flera av våra elever har svenska som andraspråk. Här behövs inte bara en ny och täckande organisation utan ett nytt förhållningssätt i all undervisning.

En stor del av eleverna uppnår målen och de stödinsatser som har gjorts uppvisar överlag goda resultat. Men en del av skolorna understryker att de resultat skolan uppvisar är inte tillräckligt goda. Pedagogernas formella kompetens är mycket god, många uppvisar en mycket hög ambitionsnivå och det finns en stödorganisation med speciallärare. Men det behövs en fortsatt utveckling av individualiserat lärande, mer kunskap om olika lärstilar och hur man möter dem. Vidare behövs kontinuerliga analyser och uppföljningar av elevernas resultat.

Skolorna konstaterar att det är viktigt med överensstämmande bedömningskriterier.

De individuella utvecklingsplanerna förefaller vara ett fortsatt generellt utvecklingsområde. En skola påpekar att utvecklingssamtalen skulle kunna ge en tydligare bild av elevens utvecklingsområden om de individuella utvecklingsplanerna och åtgärdsprogrammen används mer aktivt och medvetet. Genom att öka elevens delaktighet och insikt i den individuella utvecklingsplanens upprättande och innehåll skulle förutsättningarna att nå målen förbättras.

Gymnasiebehörighet

Skola	Andel (%) gymnasiebehöriga		
	2004	2005	2006
Enskede skola	99	95	96
Nytorpsskolan	87	73	75
Sturebyskolan	98,9	99	100
Årstaskolan	93	87	86
Förvaltningen	95,5	93	91
<i>Stockholm</i>	<i>90</i>	<i>87,1</i>	<i>88</i>

Av eleverna som slutade skolår 9 var 91 % behöriga att söka till gymnasiet. Resultaten vid Enskede skola och Nytorpsskolan beror på ett relativt stort antal nyinflyttade elever med annat modersmål än svenska som behövt särskilt stöd. I ovanstående resultat är inte Roma kulturklass fåtal elever och Skanskvarnsskolans elever som är i en liten grupp LSI (långsam inläring) klass medräknade.

Andel godkända elever i skolår 9

Ämne	Totalt antal elever		Andel godkända i skolår 9	
	2005	2006	2005	2006
Engelska	311	350	90%	91%
Matematik	315	350	89%	90%
Svenska/Sv 2	317	349	91%	96%

Elevantalet med minst betyget G i alla ämnen har ökat för andra året i rad. Antalet elever som får adekvat stöd har ökat. Skolorna har tydliga kända kunskapsmål i varje ämne. Regelbundna tester görs från förskoleklass och uppåt i svenska och matematik. Antalet elever som får adekvat stöd har ökat. Det beror på att skolorna arbetar utifrån en fastställd arbetsplan för elevhälsoarbetet samt organisationen av specialläraresurserna.

Stora satsningar har gjorts inom områdena språkutveckling och matematik. Kompetensutbildning, där språkutveckling och matematik har varit högprioriterade områden, har genomförts och matematikverkstäder har byggts upp. Speciallärares insatser har lett till en ökad måluppfyllelse.

Bedömningsgrunder

Förskola

Axplock från förskolornas bedömningsgrunder

- Intern verksamhetsuppföljning på personalträffar och planeringsdagar.
- Metoddiskussioner på avdelningsmöten och planeringsdagar.
- Barnobservationer och utvecklingssamtal, pedagogerna ser styrkor och utvecklingsområden.
- Förskoleråden och andra föräldraforum.
- Enkätundersökningar riktade till föräldrarna samt till förskolornas femåringar.
- Förskoleinspektion av skolverket med intervjuer av föräldrar, förskollärare och förskolechef.
- Dialogmöten mellan förskolechef, arbetsplatsombud och avdelningschef, förvaltningens kvalitetssamordnare och stadsdelsdirektör.
- Utvecklingssamtalen hålls en gång per termin. Då kommer pedagog och förälder gemensamt överens om en individuell handlingsplan för barnets utveckling och lärande.
- Föräldrar erbjuds att anonymt besvara en enkät. Sammanställningen redovisas väl synlig för alla på varje förskola och följs upp på förskoleråd och arbetsplatsmöten. Enkäterna utgör underlag för verksamhetsplaneringen på bland annat ledningskonferenserna, där cheferna lägger upp strategier för enhetens förbättrings- och utvecklingsarbete.
- Samtalen med barnen i barnråden.

Tre av enheterna använder portfolion som ger en allsidig bild av hur och vad barnet gör, lär och tycker. Ett förskoleområde arbetar med barnintervju, barnet framför sina egna tankar och reflektioner. En förskoleenhet använder sig av RUS som består av fyra områden som är uppdelade i olika steg. Genom dessa steg synliggörs ett barns utveckling fram till en trygg självständig sexåring. Tillsammans utgör det här grunden för utvecklingssamtalen.

Skola

Axplock från skolornas bedömningsgrunder

- Nationella prov år 5 och 9
- Läsutvecklingsschema (LUS)
- Betygsstatistik
- Skolverkets analysverktyg för matematikkunskaper
- Skolinspektörernas rapport
- Samtal med arbetslagen
- Observationer
- Avstämning med elevrådet 6-9
- Utvecklingssamtal med elever och föräldrar.
- Samtal enskilt och i grupp med personal, elever och föräldrar
- Utvecklingssamtal med elever och föräldrar.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Några exempel på utvecklingsområden som skolorna lyfter fram

- Fortsätta att skapa forum för internt utbyte och fortbildning.
- Utveckla arbetet med pedagogisk dokumentation så att det blir ett tydligare verktyg för att bland annat ge föräldrarna större insyn i barnets lärande och vardag på förskolan.
- Öka andelen förskollärare.
- Utveckla barnråden, de är viktiga och bör fortsätta.
- Fortsätta att utveckla förskolans miljö eftersom detta har så stor betydelse.
- Fördjupa det pedagogiska arbetet, extra tyngd kommer läggas på livskunskap
- Fortsätta utveckla dialogen och samarbetet med föräldrarna, tydliggöra skolan arbetssätt för dem.
- Värdegrundsarbetet måste ständigt diskuteras och utvecklas.
- Utveckling av inom- och utomhusmiljön för att stödja barnens utvecklings till mer självständiga, problemlösande individer.
- Genusarbetet måste fortsätta och förankras hos alla medarbetare.
- Se hur man kan införa modersmålsstöd för de barn som behöver det.
- Övergång förskola – förskoleklass.
- Stimulerande material anskaffas för språk- och matematikarbete/ lek.

Skola

Några exempel på utvecklingsområden som skolorna lyfter fram

- Fortsatt utveckling av matematikverkstaden med fortbildning av personalen
- Tidigare bedömning av elever med eventuell dyslexi
- Fortsatt satsning på ämnet svenska i framförallt i de lägre årskurserna.
- Utveckla strategier för att ta tillvara nådda resultat och deras användning för självvärdering och utvecklings- och förändringsarbete.
- Utveckla ämnesövergripande arbetssätt/temaarbete
- Fortsätta arbetet i utvärderingsgruppen med att utveckla gemensamma instrument för utvärdering och diagnosmaterial
- Fortsätta diskussionerna om målstyrning och arbetsformer samt utveckla dessa så att eleverna blir mer delaktiga i planering och utvärdering och har förmåga att relatera sin kunskapsutveckling samt utvärdera sina arbetsinsatser i förhållande till satta mål.
- Införa loggböcker för att eleverna ska reflektera och vara medvetna om sin egen kunskapsutveckling samt vara delaktiga i utvärdering av undervisning
- Fortsätta arbetet med att göra målen för särskolan begripliga för elever och föräldrar.
- Fortsätta påbörjat läsprogram
- Öka andelen elever som når målen i matematik år 5.
- Systematisera användandet av individuella utvecklingsplaner och se över rutinerna för hur och när de upprättas ska för att säkra kvalitén i dokumenten
- Öka samsynen på lärande så att mer enhetlig kunskapssyn blir gällande.
- Utveckla strategier för att ta tillvara nådda resultat och deras användning för självvärdering och analys.
- Se över formerna för rättningsarbetet av de nationella proven i år 5 och 9 för att säkerställa bedömningen.
- Resurssatsning på svenska som andra språk
- Involvera modersmålslärarna i genomförandet av nationella proven för de elever som har brister i svenska språket.

- Förbättra ”tidiga insatser” för elever i behov av särskilt stöd.
- Ge fler studiehandledning på sitt modersmål resultat och arbeten.
- Kontinuerlig översyn av resursfördelningen.
- Nyanlända elever ska få matematikundervisning på sitt modersmål.

Barnens och elevernas inflytande

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Förskolorna arbetar aktivt med barninflytande, främst genom att lyssna till och observera barnen. I en del fall genomförs barnintervjuer. Barnens tankar och intressen ligger sedan till grund för de olika projekt som genomförs. Flickor och pojkar ges lika stort inflytande och alla barns åsikter måste respekteras av såväl vuxna som barn. Barnen uppmuntras till att ta egna initiativ och deltar i samarbete och beslutsfattande utifrån mognad och ålder. Detta är ett sätt att utveckla demokratisk kompetens hos barnen. Projektarbeten/teman och annan pedagogisk verksamhet utgår från barnens intresse och initiativ och pedagogerna låter barnen styra temats utveckling. Genom personalens förhållningssätt utmanar de och ger barnen tilltro till sitt eget tänkande och till den egna förmågan.

Under höstterminen startade samtliga förskoleområden barnråd tillsammans med respektive skola. I barnrådet möts förskolebarn och elever kring gemensamma frågeställningar och önskningsområden om till exempel närmiljön. Vid barnobservationer ser pedagogerna styrkor och utvecklingsområden. Flera av enheterna arbetar med barnsamtal, intervjuer anpassade till barnens åldrar där barnen får komma fram med sina tankar och reflektioner.

Alla femårningar har svarat på en enkät från förvaltningen, med kvalitets- och trivsel-frågor. Förbättringsområden går lätt att identifiera och åtgärda. Ett exempel är att enheterna under hösten satsat på att köpa in lite roligare barnlitteratur.

Pedagogerna skapar en kreativ miljö som stimulerar barnets lek, skapande och förutsättningar för egna val av aktiviteter. Innemiljön är anpassad utifrån olika behov. Utemiljön erbjuder möjlighet till att springa, klättra och cykla men ger även utrymme till lugna, avskilda lekar. Pedagogerna uppmuntrar barnen att prova på olika aktiviteter. Den fria leken ges stort utrymme men bör alltid vara observerad av en vuxen. Här finns också många möjligheter att som pedagog gå in i leken och leda den fram till de mål personalen satt upp. Detta är särskilt viktigt på de förskolor där gruppen domineras av flerspråkiga barn.

Den pedagogiska dokumentationen utgår ifrån barnens tankar och önskningsområden. Möten för önskemål och samverkan är till exempel de dagliga samlingarna. Demokratiarbetet genomsyrar förskolans värdegrund, arbetsområdet är sedan många år väl förankrat i arbetsgrupperna. Förskolorna arbetar med jämställdhetsprojektet Genusperspektiv i förskolan. Pedagogerna arbetar för att skapa en miljö som är jämställd, till exempel genom att betrakta sig själva och sina kollegor i bemötandet av pojkar och flickor.

Skola

Skolorna använder sig av ungefär samma modell för elevinflytande.

- Genom tydliga och kända mål för undervisning och skolbarnsomsorg underlättas elevernas inflytande på verksamheten.
- Utvecklingssamtal hålls med alla elever och föräldrar en gång per termin. Då har eleverna möjlighet att framföra sina synpunkter på allt som har med deras utbildning och skolvardag att göra.
- Pedagogerna ska tillsammans med eleverna planera nya mål för elevens fortsatta skolgång med utgångspunkt från individuella utvecklingsplanen.
- Klassråd hålls varje vecka i alla klasser.
- Klassen väljer representanter till elevrådet. Elevrådet träffas en gång i månaden med representanter från alla klasser, oftast med närvaro av en skolledare och/eller annan vuxen person.
- Elevrådet väljer representanter till skolrådet och barnrådet.
- Matråd med representanter från alla klasser.

Några skolor arbetar med mentorskap. Eleverna har mentorstid varje vecka. De skolor som har förvaltningsråd har elevrepresentation. Barnråd har bildats under året med representanter från olika skolor/förskolor inom alla stadsdelsområden.

Analys och resultat

Förskola

På förskolornas avdelningsmöten diskuteras varje barns behov av fortsatt stöd för sin utveckling utifrån barnobservationer och delaktighet i verksamheten. Vid behov ändras arbetets organisation, rutiner justeras och den pedagogiska miljön förändras. Beslut om inköp av material utgår från resultat av diskussioner och barnens intressen.

Den pedagogiska dokumentationen är ett exempel på en metod som ökar barnens inflytande. Barnobservationer genomförs kontinuerligt för varje barn och ligger till grund för vilket stöd barnet behöver för sin utveckling. Barnintervjuer genomförs med de äldre barnen och svaren används för att förändra rutiner, teman och pedagogisk miljö.

Barnen växer och utvecklar demokratiska värderingar. Barnen kan i större utsträckning uttrycka sina tankar och åsikter och kan därigenom påverka sin situation. Enheterna fortsätter att utveckla förskolans miljö eftersom detta har så stor betydelse. Barnens inflytande i förskolan har de senaste åren stärkts då pedagogerna tränat sig i att se det kompetenta barnet, som vill och kan välja, och har åsikter om verksamheten. Barnrådet är ännu ett steg i rätt riktning. Råden har varit utvecklande och stärkt flera av barnen. De fyller en viktig funktion i arbetet med att utveckla demokratisk kompetens hos barnen. Ett resultat från ett av förskoleenheternas barnrådsmöten är att man lyckats få bort ett utedass (som ingen skötte om) i Vårflodsparken. Eventuellt kommer ljusintervallen vid ett övergångsställe att förlängas efter det att barnen påpekat att de knappt hinner över. Enheterna har gemensamt arbetat fram uppföljningsmetoder så att verksamheten och resultat av uppföljningar ständigt diskuteras och förbättras.

När det gäller genusarbetet har den pedagogiska miljön utvecklats så att utbudet av lek och aktivitetsmaterial blivit mer lättåtkomligt och synligt. Barnets valmöjligheter har

ökat. Flickor och pojkar erbjuds och lockas mer aktivt till fler aktiviteter som tidigare varit mer könsspecifika, till exempel erbjuds flickor konstruktionsprojekt, bergsklättring med mera. Även ordvalet anpassar pedagogen till att vara mer könsneutral till exempel kan pedagogen kalla dockvrån för lägenhet för att locka fler pojkar in i leken.

Skola

Majoriteten av skolorna understryker att detta är ett utvecklingsområde och skolverket har efter sina besök konstaterat att eleverna har ett alltför begränsat inflytande över innehållet i det dagliga arbetet i skolan. Pedagogerna upplever ofta att eleverna inte alltid förstår när de är med och påverkar undervisningen. Den formella inflytandeorganisationen behöver oftast också stärkas.

Bedömningsgrunder

Förskola

Axplock från förskolornas bedömningsgrunder

- Intern verksamhetsuppföljning vid arbetsplatsträffar och olika former av planerings- och utvärderingstillfällen.
- Barnobservationer, där pedagogerna kan se barns styrkor, behov och utvecklingsområden.
- Barnintervjuer, där kan barnen framföra sina egna tankar och reflektioner.
- Förvaltningens barnråd.
- Enkätundersökning har genomförts riktad till 25 % av femåringarna i verksamheten.
- Dokumentation genom fotografier, portfolio, intervjuer och texter.
- Pedagogisk dokumentation lyfter fram barnet och pedagogen som medkonstruktörer.
- Utbildningsförvaltningens brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden.
- Utvecklingssamtal med föräldrarna.
- Förskoleråden och andra föräldraforum.
- Enkätundersökningar riktade till föräldrarna.
- RUS(relationsutvecklingsschema) och andra observationsmodeller.
- Förskoleinspektion av skolverket med intervjuer av föräldrar, förskollärare och förskolechef.
- Dialogmöten mellan förskolechef, arbetsplatsombud och avdelningschef, förvaltningens kvalitetssamordnare och stadsdelsdirektör.

Skola

Axplock från skolornas bedömningsgrunder

- Utvecklingssamtal
- Enkät till elever
- Samtal enskilt med elever
- Utvecklingssamtal
- Från elevrådsrepresentanter
- Observationer
- Dialog med medarbetare
- Samtal med föräldrar enskilt och på föräldramöten
- Rapport från Skolverket.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Urval av förskolornas planer för att förbättra barnens inflytande

- Förskolorna kommer fortsätta att skapa forum för internt utbyte och fortbildning.
- Göra föräldrarna ännu mer delaktiga och tydliggöra pedagogernas arbetssätt för dem.
- Utveckla barnråden.
- Fortsätta utveckla en kreativ miljö som stimulerar barnets lek, skapande och förutsättningar för egna aktiviteter både inne- och ute.
- Öka medvetenheten hos samtliga pedagoger genom pedagogisk handledning.
- Ytterligare kompetensutbildning i metoderna pedagogisk dokumentation och portfolio kommer att ske internt.
- Större uppmärksamhet på de små barnen möjligheter till inflytande.
- Ta fler bilder på de olika aktiviteterna, så de barn som ännu inte kan uttrycka vad de vill, kan peka på en bild och därmed kunna förmedla sin åsikt/ vilja.

Skola

Skolorna har lite olika planer på hur de ska förbättra elevernas inflytande. Några exempel på åtgärder.

- Förbättra elevrepresentanternas möjligheter att skaffa information från klasserna som de representerar.
- Förbättra elevernas påverkan på den egna undervisningssituationen
- Arbeta mer med Livskunskapen, utveckla elevernas inflytande genom att skapa mer dialog i klassrummet.
- Utveckla elevrådets roll.
- Införande av skolwebb.
- Ta fram en policy/handlingsplan för elevernas inflytande.
- Förbättra de individuella utvecklingsplanerna.

Samverkan med föräldrar

Arbetssätt för måluppfyllelse

Förskola

Förskolorna lägger stor vikt vid invänjningen för att föräldrar och barn ska känna sig trygga på förskolan och med förskolans personal. Som förälder har man rätt att bli

lyssnad på när man har funderingar runt verksamheten. Föräldrar har också rätt att få information på olika sätt om den dagliga verksamheten, både muntlig och skriftlig. En öppen dialog ska kunna föras och föräldrarna ska få en återkoppling om inte svar kan ges direkt.

Föräldrarna erbjuds

- En invänjning anpassad till det enskilda barnet.
- En del förskolor har en ”rapportpärm” där personalen dokumenterar händelser under dagen för det enskilda barnet, så att ”sen personal” kan informera hur dagen har varit, även om den egna avdelningspersonalen har gått hem.
- Daglig kontakt och synpunkts- och klagomålshantering.
- Utvecklingssamtalen en gång per termin med samtliga föräldrar.
- Föräldramöten av olika former, till exempel inforamtionsmöten, arbetskvällar, lucia, drop-in fika.
- Representantval till förskoleråden. Förskoleråden består av föräldrar och personal från varje avdelning. Biträdande förskolechef ansvarar. Råden träffas två gånger per termin. Minnesanteckningar skrivs som delas ut till samtliga föräldrar på förskolan.
- Gemensamma fester såsom gårdsfester och grillkvällar.
- Ett enhetsråd har startats som ett försök till utökat föräldrainflytande. Rådet består av en föräldrarepresentant från varje förskola, chefer och en personalrepresentant från den förskola där mötet äger rum.
- Ett centralt förskole- och skolråd med föräldrarepresentanter och förvaltningspersonal.
- Alla föräldrar erbjuds ett överlämnandesamtal tillsammans med pedagoger och förskoleklasspersonal då det är dags att lämna förskolan.
- Föräldrarna uppmuntras att delta i den dagliga verksamheten, för att få bättre kännedom om barnets vardag, förskolans kvalitet och förskolans förutsättningar.

För att få systematik i utvecklingssamtalen använder pedagogerna sig av utarbetade dokument som föräldrarna får före samtalet. Samtalet sker i dialog mellan föräldrar och ansvarig pedagog kring barnets utveckling och lärande.

På avdelningarnas föräldramöten presenteras förskoleenhetens åtaganden och avdelningens arbetssätt. På föräldramötet presenteras även förskolerådets funktion och möjligheter och representanter väljs. En föräldrarepresentant per förskoleenhet ingår i förvaltningens gemensamma skol- och förskoleråd. Skriftlig information till föräldrarna följs upp i de dagliga mötena. Tolk används på en pedagogs eller förälders initiativ och viss information översätts.

Skola

En viktig del i samverkan med föräldrarna är förhållningssättet, att skolorna ser en dialog med dem som nödvändig för arbetet med eleverna och för skolans utveckling. Flera av skolorna har aktiva föräldraföreningar. Alla rektorer har regelbunden kontakt med föräldraföreningens styrelse inför aktuella verksamhetsförändringar. Representanter från föräldrarna finns med i mat-, förvaltnings- och skolråd. Rektorer sänder ut månadsbrev. De flesta klasser skickar ut veckobrev till föräldrar med information om verksamheten.

Skolorna har ett föräldramöte per termin i varje årskurs. Vid en del av föräldramötena deltar rektor förutom berörda pedagoger. Utvecklingssamtal med föräldrarna och eleverna hålls minst en gång per termin. Vid föräldramöten och utvecklingssamtal har föräldrarna stora möjligheter att diskutera verksamhetens mål. Brukarenkäterna redovisas och analyseras på föräldramöten. Föräldrarna är med vid ett eventuellt upprättandet av åtgärdsprogram.

En skola beskriver att de har sjösat en ny organisation med föräldraråd i varje enhet, där föräldrarepresentanter och personal för enheten träffas, och ett skolråd där enheternas föräldrarepresentanter träffar skolledningen. Dessutom har en föräldraförening bildats.

Analys och resultat

Förskola

Genomförda brukarenkäter visar att föräldrarna är i stort sett nöjda med möjligheten till inflytande. En enhet ställde en extra fråga om brukarinflytande, om det vad det innebär för dem som föräldrar. Det genomgående svaret var att föräldrarna vill bli lyssnade på, ha en dialog och få en återkoppling.

Förskoleråd har införts på samtliga områdets förskolor. De är viktiga för att öka samarbetet och tydligheten mellan hem och förskola. Vid förskolornas förskoleråd har ledningen möjlighet att ta upp föräldrarnas frågeställningar och lite utförligare presentera olika utvecklingsområden som till exempel förskolans kost, genusarbetet, barnråden och barnyogan. Upplevelsen är att det är ett fungerande forum och att rådet är en tillgång för förskolans förbättringsarbete. En av förskoleenheternas enhetsråd har bestämt att rådet ska vila, men kunna tas i bruk om det känns aktuellt. Det har under året varit svårt för föräldrar att hinna med och man tycker att förskoleråd och centralt förskole- och skolråd kanske räcker.

Den pedagogiska dokumentationen har utvecklats vilket har gjort verksamheten tydligare. Föräldrarna får del av minnesanteckningar från barnråden och återkoppling på vad barnenkäten har gett. Den dagliga dialogen med föräldrarna är värdefull för alla. Underlagen till utvecklingssamtalen kan ytterligare förbättras. I utvecklingssamtalen är föräldrarna engagerade, och alla kommer till dessa möten. Föräldrarna uppskattar förskolornas dokumentation kring barnets trivsel, utveckling och lärande.

Skola

När det gäller föräldrarnas engagemang så lämnar skolorna lite olika bilder: Graden av engagemang från föräldrar varierar mellan skolorna. Föräldrarna är i allmänhet nöjda med den information som skolan ger och de möjligheter till dialog på till exempel föräldramöten och föräldraråd som står till buds. Viss kritik mot för kort framförhållning har framförts från föräldrar och av skolinspektörerna. En skola understryker att det har varit svårt att engagera föräldrar i skolans arbete. En annan skola visar på sambandet att när skolan mött upp kritik mot brist på dialog och samverkan med föräldrarna så har förtroendet för skolan ökat medan intresset för att ha dialog och samverka samtidigt har minskat.

Bedömningsgrunder

Förskola

Axplock av förskolornas bedömningsgrunder

- Föräldrarna har tillfrågats om deras synpunkter på verksamheten i olika fora
- Enkät riktad till alla föräldrar.
- Förskoleråd och andra former av möten för information, diskussion och inhämtande av synpunkter.
- Skriftlig information.
- Olika former av föräldramöten, till exempel informationskvällar, gårdsfest, arbetskvällar och middagar.
- Utvecklingssamtal med föräldrarna en gång per termin.
- Synpunkts- och klagomålshantering.
- Överlämningssamtal för de vars barn ska börja skolan.
- Utbildningsförvaltningens brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden.
- Förskoleinspektion av skolverket med intervjuer av föräldrar.
- Intern verksamhetsuppföljning om föräldrainflytande på personalträffar och planeringsdagar.

Skola

Axplock av skolornas bedömningsgrunder

- Samtal med föräldraföreningens styrelse.
- Protokoll från skolrådet.
- Samtal med föräldrar enskilt och på föräldramöten
- Dialog med medarbetare
- Information från utvecklingssamtalen.
- Skolinspektionsrapport.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Urval av vad förskolorna lyfter fram som utvecklingsområden

- Tydliggöra verksamhetens mål och innehåll för föräldrarna.
- Utveckla informationen till föräldrarna.
- Analysera förväntningar och utveckla arbetsmetoder för dialog med föräldrar med annan kulturell bakgrund.
- Förstärka kollegialt stöd och erfarenhetsutbyte på enhetens pedagogträffar om innehåll och form för kommande föräldramöten.

En förskolenhet planerar att omarbeta underlagen i utvecklingssamtalen för att ytterligare förstärka föräldrarnas inflytande.

Skola

Skolorna behöver se över sin val av modeller samt innehållet i kommunikation med föräldrarna. Några förslag till förbättringar som skolorna lyfter fram

- Förbättra kommunikationen med föräldrarna om vilka målen är för eleverna
- Skapa en föräldraförening

- Diskutera med personalen om hur skolan kan skapa intressanta träffar med föräldrarna där de känner att det roligt och viktigt att komma.
- Tidigare kontakt med föräldraföreningen vid planerade verksamhetsförändringar.
- Ge innehåll åt föräldra- och skolråd, så att föräldrarepresentanterna har möjlighet att ge oss den återkoppling vi behöver för att vår verksamhet ska vara den bästa för deras barn.
- Hitta modeller för att ta vara på föräldrarnas kunskaper om olika kulturer och traditioner.
- Regelbundna brukarenkäter.
- Utarbeta bra kommunikationssystem skola/hem.

Bedömning och betygssättning

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förvaltningen har haft som mål under året att kursplaner, kravnivåer och betygskriterier ska göras tydliga för eleverna. Pedagogerna har arbetat fram nya kursplaner som ska implementeras med de individuella utvecklingsplanerna. Skolorna har haft i uppdrag att se över rutiner för betyg och bedömaröverensstämmelse. Diskussionerna om likvärdig bedömning och betyg förs vidare på ämneskonferenser och till arbetsenheter/lag. Skolorna har haft pedagoger i stadens nätverksgrupper kring bedömning och skolledarna har deltagit i skolledarnätverket kring bedömaröverensstämmelse.

Analys och resultat

Under året har skolorna intensifierat sitt arbete med kursplaner och tydliggörande för elever av delmål och mål. De nya kursplanerna ska implementeras med de individuella utvecklingsplanerna. Skolorna har haft pedagoger som deltagit i stadens nätverksgrupper kring bedömning. En skola konstaterar att det arbete som medarbetarna gör för att tydliggöra målen samt fånga upp de elever som har svårt att uppnå målen visar att metoden är bra.

På ämneskonferenserna har en mer medveten diskussion kring bedömning och betygssättning förts. Samarbetet mellan olika lärare i bedömningsfrågor har genom detta ökat och en större likvärdighet i bedömning av elevers resultat har uppnåtts. En skola betonar att de inte är framme vid målet, den interna diskussionen och dokument visar att lärarkollegiet långt ifrån har en enhetlig syn på bedömning och betygssättning. Majoriteten av skolorna har en hög andel elever som är behöriga till gymnasiet. En viss ökning har skett jämfört med året innan.

Bedömningsgrunder

Axplock från skolornas bedömningsgrunder

- Information från utvecklings- och föräldrasamtal
- Genomgång av läsutvecklingsschema (LUS)

- De redovisade nationella proven
- Regelbundna diagnoser i kärnämnen.
- Intern utvärdering av medarbetare och specialpedagoger
- Åtgärdsprogram
- Observationsmodeller av specialpedagoger
- Betygsstatistik
- Samtal/diskussion i personalgruppen kring bedömning och betygssättning
- Deltagande i nätverksträffar
- Skolinspektörernas bedömning

Åtgärder för utveckling

Urval av vad skolorna lyfter fram för utvecklingsområden

- Bättre kartläggning av elever med inlärningssvårigheter.
- Fortsatt arbete med bedömningsgrunderna med hjälp av de lärare som varit uttagna till stadens nätverk kring bedömaröverensstämmelse.
- Utveckla metoder för sammanställning av resultat och betyg så att analys kan göras över en längre tidsperiod.
- Systematisera rutiner för uppföljning.
- Fortbildning/samtal om LUS för högre bedömaröverensstämmelse.
- Utveckla metoder för sammanställning av resultat och betyg så att analys kan göras över en längre tidsperiod.
- Se över formerna för rättningsarbetet av de nationella proven i år 5 och 9 för att säkerställa bedömningen.
- Kompetensutveckling.
- Synliggör relationen mellan undervisning och mål för eleverna. Fundera över hur man kan konkretisera målen för att eleverna ska förstå.

Två skolor kommer ingå i ett projekt med namnet Utvecklingsdialogen som är finansierat av Myndigheten för skolutveckling (MSU). Syftet är att höja elevernas kunskapsresultat och systematisera arbetet kring ett ökat lärande. Arbetslagen kommer att få cirka 15-20 % av en tjänst för att systematisera arbetet med kunskapsuppföljning. Insatserna kommer att bestå av;

1. sammanställning av kunskapsnivåer i kärnämnen
2. värdera behovet av insatser
3. föreslå åtgärder, prioriteringar och stödbehov till arbetslaget.

Övergång och samverkan

Arbetsätt för måluppfyllelse

Enskede-Årstas handlingsplan för samverkan kring övergången mellan förskola och skola upprättades år 2004. Planen har reviderats under 2006.

Förskolan ansvarar för avslutningssamtal för föräldrar till 5-åringar. Förskolepersonalen och föräldrarna kommer överens om vilka uppgifter som bör överlämnas till skolan.

Avslutningssamtalet hålls i mars-april. Förskolan ansvarar för att erbjuda föräldrarna överlämnandesamtal. Förälder, förskole- och skolrepresentanter deltar. Överlämnandesamtalet hålls i april-maj. I samverkan med föräldrarna överlämnas till skolan dokumentation om barnets utveckling och lärande i förskolan.

Skolan ansvarar för att bjuda in blivande F-klassbarn att besöka skolan i samband med aktiviteter som arrangeras i samråd mellan förskolan och skolan. Besöken görs senast maj. Femåringarna besöker skolan ett antal gånger under sista terminen på förskolan.

Skolan/förskolan ansvarar för att personal från förskoleklasser besöker förskolan i maj. Besöket planeras på ett möte med skolan i december. På decembermötet upprättas kalendarium för samarbetet. Förskola och skola har gemensamt utvärderingsmöte av årets övergång - hur fungerade antagningsarbetet? Förskolan ansvarar för att personal från förskola och skola möts i oktober. Deltar gör 1-2 pedagoger från varje förskoleområde som har lämnat över barn till skolan, en representant från förskoleområdets ledning, biträdande rektor från mottagande skola, en förskoleklasspedagog från respektive skola. Återträff planeras.

Ledning för förskola/skola ansvarar för tema-/pedagogträffar förskola/skola. En halv fortbildningsdag på vårterminen avsätts. Deltar gör en pedagog per förskoleavdelning samt minst en pedagog från varje F-klass.

Förvaltningen har infört barnråd i varje skola med representanter från förskola, förskoleklass och de lägre årskurserna. Förskolorna sätter upp information från skolorna. Språkpedagogen samverkar mellan förskolan och skolan.

Inför övergång till år fyra besöker år fyras lärare regelbundet år tre. Inför övergång till år sju inbjuds föräldrar till informationsmöte med undervisande personal och skolledning.

Skolorna har under året sett över samarbetet skola-skolbarnsomsorg.

Analys och resultat

Ett nära samarbete med närliggande skolor är viktigt för att ge barnen en bra skolstart. Skolorna rapporterar om att den gemensamma handlingsplanen för övergång förskola och skola har fungerat tillfredställande till med gott resultat. Skolan får genom överlämnandet från förskolan goda möjligheter till att lära känna sina blivande elever och sätta in eventuellt stöd från start.

Alla förskoleenheter betonar att ett fortsatt och nära samarbete med skolorna är viktigt. Förskoleenheterna rapporterar att samverkan med skolan fungerat bra, men man har kommit olika långt. En förskola noterar att rutinerna för övergången mellan förskola och skolan ännu inte fungerar fullt ut, men att ansvariga för diskussioner för att förtydliga hanteringen mellan förskola och skola. En annan enhet betonar att handlingsplanen ska introduceras bättre hos alla under våren 2007.

Några skolor rapporterar att övergången till år fyra kan förbättras och det är inte självklart att klasserna måste hållas intakta mellan år tre och fyra. Rutinerna vid överlämningen mellan skolår 3 och 4 måste generellt ses över så att kunskapen om eleverna och gruppen tillvaratas bättre. Denna övergång kan kännas lite motig för ett fåtal elever eftersom personaltätheten inte är lika stor i de högra årskurserna. I de yngre åren är skolbarnsomsorgens skolsamverkan betydelsefull för att uppnå målen.

Barnrådet som startat under året öppnar för en ny typ av samverkan mellan förskola och skola, där barnen och eleverna samtalar om för dem intressanta ämnen.

Bedömningsgrunder

Förskolan

Axplock från förskolornas bedömningsgrunder

- Diskussion och utvärdering av samverkan mellan förskolorna och skolorna i stadsdelsområdet på chefsnivå samt vid pedagogmöten.
- Enkäter och intervjuer riktade till berörda.
- Utvecklingssamtal med föräldrarna.
- Besök av skolverket inkluderat intervjuer av föräldrar.
- Intern verksamhetsuppföljning på personalträffar och planeringsdagar.

Skolan

Axplock från skolornas bedömningsgrunder

- En ständig diskussion och utvärdering av samverkan mellan förskolorna och skolorna i de olika stadsdelsområdena pågår. Enstaka enkäter och intervjuer riktade till berörda.
- Samtal med föräldrar, föräldramöten, föräldraråd.
- Skolinspektörsrapport från skolbesök.
- Enkät om barnens/föräldrarnas synpunkter på fritidshemmen
- Dialoger med berörd personal
- Avstämning i skolans utvecklingsgrupp.
- Skolinspektörernas bedömning.

Åtgärder för utveckling

Förskolan

Urval av förskolornas planer på utveckling av samverkan

- Årlig utvärdering och revidering av planen för övergången mellan förskolorna och skolorna i de olika stadsdelsområdena.
- Enkäter och intervjuer riktade till berörda.
- Utveckla arbetet med handlingsplanen ytterligare så den blir en gemensam planering och utvärdering som är förankrad hos pedagoger i förskola och förskoleklass.

Skolan

Exempel på planerade åtgärder:

- Utarbeta enkäter som kan ge svar på hur föräldrar och elever upplever övergångar mellan stadier och skolformer.
- Genomföra kompetensutveckling i form av studiebesök för att ta del av goda exempel på hur man samverkar skola-skolbarnsomsorg.
- Arbeta vidare med arbetsuppgifter och rutiner – vem gör vad? När, var, hur?
- Förbättra rutinerna kring överlämning inom hela skolan.
- Schemalägga samtalstid där elevernas utveckling kan diskuteras

Planerade åtgärder för utveckling av de pedagogiska verksamheterna

Förskolan

Barn i behov av särskilt stöd

Medarbetarna vid förskolorna kommer att få fortsatt utbildning om arbetssätt och metoder för barn i behov av särskilt stöd. Fortbildningen ska arrangeras av de specialpedagoger som ansvarar för Språk- och lekbanken. Fortbildningen består av föreläsningar, handledning och utlåning av specialpedagogiska hjälpmedel.

Barn självkänsla och identitet

Förskolorna ska arbeta med att stärka alla barns identitet och självkänsla och aktivt bidra till jämställdhet. Alla barn ska ges möjlighet att delta i planering och utvärdering utifrån sina förutsättningar.

Barns språkutveckling

En inventering av antalet barn med annat modersmål än svenska avslutas i januari 2007. Syftet är att kartlägga förutsättningarna för modersmålsundervisningen och utveckla stödet i modersmål. Språk- och lekbanken kommer att erbjuda alla medarbetare i förskolan utbildning i språk- och lekstimulerande arbetsmetoder. Språknätverk med språkansvariga på förskolorna ska arbeta fram ett enkelt instrument för att observera barns tal- och språkutveckling. Förskolorna planerar att tillsammans med Enskede och Årsta bibliotek starta ett bok- och språkprojekt som ska pågå under hösten 2007. Förvaltningen undersöker möjligheterna att starta en språkförskola för barn med försenad språkutveckling.

Personal, ledarskap och kompetensutveckling

Utbildad personal ska ha huvudansvaret för verksamheten. Barnskötare i stadsdelsområdet ska under året erbjudas pedagogisk grundutbildning vid Farsta gymnasium.

Samverkan och inflytande

Barnens utveckling och lärande ska dokumenteras och kommuniceras vid övergången från förskola till skola. Planen för övergången mellan förskola och skola kommer att revideras igen under våren 2007 i dialog mellan chefer, medarbetare och föräldrar.

Barnomsorgsgarantin

Efterfrågan på platser följs upp kontinuerligt och verksamheten dimensioneras utifrån behovet. Den planerade utökningen av antalet förskoleplatser förväntas täcka behovet under året.

Barngruppernas storlek

Av förskoleavdelningarna har 97 % ett barnantal som motsvarar riktlinjerna i förskoleplanen. Enheterna kommer under året att verka för att alla avdelningar ska ha ett barnantal som motsvarar förskoleplanens riktlinjer.

Skolan

Språk och matematik

Elever som behöver ska få extra stöd i svenska och matematik. Elever med särskilt stora behov kommer erbjudas möjligheten att gå en extra termin eller ett extra skolår. Svenska är alla lärares uppdrag oavsett ämne. Skolorna ska se över kursplanemålen i svenska. Personal som arbetar med elever med svenska som andra språk ska få kompetensutveckling. Stadsdelsförvaltningens skolor planerar att tillsammans med Enskede och Årsta bibliotek samverka kring barns läsning i ett bokprojekt för att stimulera läs- och skrivutvecklingen. Elever med annat modersmål än svenska ska följas upp med läsutvecklingsschemat på det egna modersmålet. Alla skolor ska utveckla undervisningen i sina matteverkstäder.

Utvärdera resultat

Skriftliga omdömen ska erbjudas från skolår 1 från och med höstterminen 2007. Under året arbetar skolorna vidare med nätverken för likvärdig bedömning för att få en större samstämmighet i bedömningen av elevernas arbete. Skolorna ska utarbeta verktyg för utvärdering av elevernas kunskapsutveckling, liknande LUS, läsutvecklingsschemat, samt förtydliga kravnivåer och betygskriterier. Eleverna ska medverka i mål- och kriterieformuleringar och diskussioner om redovisnings- och utvärderingsformer.

Trygghet och arbetsro

Alla skolor ska under vårterminen 2007 färdigställa en värdegrundsplan. I planen ska ingå tydliga ordningsregler och sanktionsmöjligheter samt tydliga regler och rutiner vid sen ankomst och hög frånvaro. Olovlig frånvaro redovisas i elevernas terminsbetyg. I värdegrundsplanen ingår även en plan för elevhälsofrågor samt en likabehandlingsplan, där arbetet mot mobbning beskrivs.

Elevhälsa

En plan för det förebyggande elevhälsoarbetet ska tas fram och ingå i skolornas värdegrundsplan. Eleverna ska ha tillgång till elevhälso team med skolsköterska, kurator och/eller psykolog på alla skolor. Genom att regelbundet följa upp kvaliteten på maten kommer förutsättningarna för ett gott kunskapsinhämtande att förbättras.

I elevhälsoarbetet ingår också det drogförebyggande arbetet. Skolorna kommer tillsammans med drogförebyggande samordnaren arbeta utifrån STAN-programmet, Stockholms tobak-, alkohol- och narkotikaprogram. Under året kommer föreläsningar om gott skolklimat för medarbetarna på skolor med elever skolår 0-9 att erbjudas. Föräldrar kommer att bjudas in till ett föräldraserat alkohol- och drogförebyggande program som går ut på att förhållningssätt och attityder till alkohol och droger

diskuteras vid regelbundna föräldramöten. Eleverna ska kunna prova fysisk aktivitet under eller i anslutning till skoldagen. I mellanstadieverksamhetens uppdrag ingår att samarbeta med idrottsrörelsen. Alla skolor i stadsdelsområdet deltar i Sveriges idrottsförbunds och kommuners satsning "Handslaget".

Skolbarnomsorg

Skolbarnsomsorgens pedagogik och metodik ska stödja lärandet utifrån varje barns förutsättningar och behov. Skolornas och skolbarnsomsorgens pedagoger kommer arbeta tillsammans. För att de olika pedagogernas kompetens ska utvecklas och integreras ska gemensamma planeringar och studiedagar hållas. Individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram ska innefatta åtgärder för elevens hela dag.

En särskola för alla

Förvaltningen samverkar kring skolplaceringar och insatser för individuella behov för särskoleelever med Farsta, Vantör och Skarpnäck genom en särskolesamordnare. För att säkerställa att eleverna får de insatser de behöver för att utvecklas kunskapsmässigt och socialt kommer rektorerna och särskolesamordnaren regelbundet följa upp elevernas skolplacering och placering i behovsgrupp.

Särskolans mål kommer förtydligas och göras begripliga för elever och föräldrar. Individuella utvecklingsplaner med tydliga mål för lärande och utveckling kommer upprättas för varje elev. Samarbetet mellan särskolan och grundskolan ska vidareutvecklas och redovisas i en handlingsplan.

Kvalitetsarbetet

Förvaltningen har uppmärksammat enhetscheferna för förskolorna och skolorna om modellen för kvalitetsredovisning i flera steg. Våren 2006 redovisades förvaltningens sammanställning av 2005 års kvalitetsredovisning för förskola, förskoleklass, grundskola, skolbarnomsorg och särskola. Information om arbetsgången och krav på innehåll har kontinuerligt getts på chefsmöten. Anvisningar och mallar med färdiga rubriker och tips om innehåll skickades ut i god tid hösten 2006.

Föreliggande rapport är en sammanfattning av förskolornas och skolornas kvalitetsredovisningar samt redovisar verksamheternas mål för 2007.